

LEERPROBLEMEN

Te vroeg geboren

Kinderen die veel te vroeg zijn geboren, hebben later vaak problemen met leren, aldus onderzoekers bij onze noorderburen. Ook hebben ze veel vaker dan andere kinderen lichte beperkingen. Nederlandse vorsers onderzochten kinderen die in 1983 waren geboren na een zwangerschap van 32 weken of minder en/of met een geboortegewicht van minder dan 1500 gram. Op tienjarige leeftijd had 45 procent één of meer lichamelijke beperkingen. Dat is zes keer zoveel als andere kinderen van die leeftijd. De onderzoekers stelden ook meer leerproblemen vast. Op negenjarige leeftijd bezocht bijna één kind op vijf het speciaal (bij ons: buitengewoon) onderwijs. Van de kinderen in het reguliere basisonderwijs bleek meer dan de helft een zekere achterstand te hebben opgelopen. Vroeggeborenen doen ook veel vaker een beroep op medische voorzieningen. Zo'n 40 procent werd na z'n vijfde nog opgenomen in een ziekenhuis. De resultaten van het onderzoek staan in het *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde*.

LERARENLEED

«Ik ben de slimste»

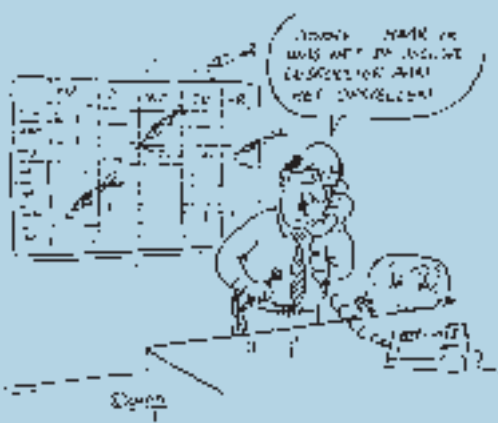
Mocht een clevere leerling uw les met een spitsvondigheid of rake redenering op losse schroeven hebben gezet, dan vindt u misschien zoelaas in de volgende stelling van W. Emmens, Universiteit van Twente: «In hun opleiding dienen toekomstige onderwijskrachten beter voorbereid te worden op de situatie dat er zich in hun klas kinderen bevinden die in absolute zin slimmer zijn dan zijzelf.»

SCHOOLMANAGEMENT

Snoeien en knoeien

Wil u een school runnen? Dan helpt *Rob Powell* u graag verder. In de *Times Educational Supplement* suggereert hij directeurs negen manieren om betere schoolprestaties te... voorkomen:

1. Organiseer nascholing die niet tegemoet komt aan de behoeften van uw lerarenkorps.
2. Verbied de leerkrachten bij elkaar in de klas te gaan om er te leren uit positieve ervaringen.
3. Splits vakken zoveel mogelijk op in losse lessen, zodat veel effectieve leertijd verloren gaat.
4. Hou leraren weg van leerlingen als ze geen les moeten geven, maar geef ze ook geen goed uitgerust werklokaal.
5. Zorg dat parallelgroepen allemaal identieke leerstof krijgen: spaart uit op het boekenbudget.
6. Verlaag de status van begeleiders en mentoren zodat leerling-begeleiding en contacten met ouders niet prioritair zijn.
7. Vraag van de klasleraars geen waarde-opvoeding of onderwijs in sociale vaardigheden.
8. Betrek administratief en hulpopvoedend personeel, coördinatoren enz. niet in planingsvergaderingen.
9. Ook al zijn vergaderingen niet nodig, organiseer er veel en regelmatig, bij voorkeur 's avonds. Kwestie van te snoeien in de voorbereidingstijd voor lessen.

SCHOOLGELD

100.000 frank lichter

Soms halen ouders hun kind van de school weg omdat het er wordt afgeperst. Oudere kinderen intimideren jongere en eisen geld van ze. Uit angst durft het kind niet anders dan gehoorzamen en zwijgen. Men heeft er het raden naar hoeveel leerlingen thuis onopvallend kleine bedragen wegritsen om slaag en pesterijen te vermijden. Maar in het Italiaanse *Cuorgne*, nabij Turijn, werd een twaalfjarige scholier in drie maanden tijd meer dan 100.000 frank afgeperst door een twee jaar oudere leerling. Dat bedrag was groot genoeg om de ouders te alarmeren. Zij schakelden de politie in, die de afperser prompt oppakte. Mogelijk werd de dader op zijn beurt gedwongen het geld aan derden af te staan. De school zelf had naar verluidt geen commentaar bij het voorval.

HOE MINDER ZIELEN

Hoe meer vreugd

Kleinere klassen, betere schoolresultaten. Dat is de conclusie van een onderzoek door de Amerikaanse *Educational Testing Services* in een aantal basisscholen. Klassen met minder dan twintig leerlingen bleken er duidelijk hoger te scoren dan klassen met grotere groepen.

De verschillen zijn het grootst bij de jongere leerlingen. Bij oudere leerlingen in kleinere groepen stelden de onderzoekers vooral minder gedragsproblemen vast.

TAAL EN INFORMATICA

Met slingeraap op skootrekenaar

Elk e-mailadres bevat het @-symbool. De Fransen noemen het *ar(r)obas*, de Engelsen kortweg *ad*, maar de leukste vondst wordt toegeschreven aan ons eigen *apenstaart*, dat eerdere suggesties als *slingeraapje* of *slingeraatje* achter zich laat. «Zo'n inventief woord is een goede reden om in het informaticalandschap klakkeloos kopiëren van het Engels tegen te gaan», zegt *Paul Boogaerds*, directeur van *Le Robert & Van Dale*, vertalend woordenboek Nederlands-Frans (en omgekeerd). Overigens is in Zuid-Afrika een offensief tegen Engelse informatica-terminen op gang gekomen. Taalkundigen hebben al voorstellen geformuleerd voor meer autochtone woorden. Enkele voorbeelden: *e-pos* (e-mail), *loper* (cursor), *aflaai* (download), *tuisblad* (homepage), *skootrekenaar* (laptop computer), *amperrealiteit* (virtual reality). De mooiste zijn ongetwijfeld *leesalleengeheuge* voor *read only memory* en *aftuimelkombinassiehokkie* in plaats van *drop down combination box*. U kan de volledige lijst inkijken op Internet (www.afrikaans.com/taal.html) en zelf suggesties doen op het e-posadres van *prof. Johan Combrink*, hoogleeraar in Pretoria (jghc@maties.sun.ac.za).

CONCENTRATIE

Taken: liever moeilijk

Hoe groter de intellectuele uitdaging, hoe sterker de concentratie. Dat meldt het Londense Instituut voor Neurologie in het vakblad *Science*. Onderzoekers lieten proefpersonen taalkundige taken uitvoeren met een veelvoud van woorden en woordflarden die midden op een computerscherm stonden. Aan de rand van het scherm zorgden bewegende punten voor afleiding. Hoofdletters herkennen was een gemakkelijke opdracht, woorden met een bepaald aantal lettergrepen opsporen was een moeilijker. Hoe moeilijker de opdracht, hoe meer de deelnemers de bewegende punten negeerden, stelden de onderzoekers vast. De angstidee te worden afgeleid bij moeilijke opgaven en de concentratie te verliezen, krijgt hiermee alvast een flinke deuk.

Plastic zak

«Niet minder dan twee Vlamingen op tien lijden aan een of andere lichte vorm van hyperventilatie», zegt Rosa Knockaert van de zelfhulpgroep. «Onder stress raakt hun ademhaling ontregeld, waardoor zij te veel zuurstof opnemen in hun bloed. Een lichtere aanval kan men onderdrukken door in de *hyperfree* te ademen, een vrij goedkoop toestelletje dat in elke apotheek verkrijgbaar is. Tegen zwaardere aanvallen daarentegen helpen enkel medicijnen.» Volgens anderen biedt een plastic zak al een uitweg. Hyperventilatie komt voor in alle leeftijdsgroepen, maar hoe jonger het probleem wordt opgespoord en behandeld, hoe groter de kans op genezing. Een hyperventilatie-aanval bij jongeren kent heel wat mogelijke aanleidingen: faalangst, familieproblemen, examenstress, scheiding of ziekte van één van de ouders enz. Vaak is het te wijten aan een verkeerde ademhalingsmethode. De aanvallen onderdrukken lost het probleem hoe dan ook niet op. Een goede kinesist kan kinderen de buikademhaling bijbrengen. Die zou een blijvend resultaat kunnen bieden, zeker in combinatie met massage en ontspanningsoefeningen. Als de oorzaak van hyperventilatie echter niet van lichamelijke aard is, lijkt een gesprek met een kinderpsycholoog of -psychiater het meest aangewezen.

Zelfhulpgroep hyperventilatie - Rosa Knockaert - tel 02-569 77 49

De virtuele leerling

Spijbelen indijken via de computer? Het kan. In Japan probeert men met de steun van de overheid leerlingen terug naar de klas te lokken. In 1996 spijbelden daar niet minder dan 19.000 lagere-schoolkinderen en 75.000 uit het secundair, 15 procent meer dan in 1995. De voornaamste oorzaken zijn pestgedrag en de hoge studiedruk. Leraars geven spijbelaars nu les via video-conferencing. Vragen en taken wisselen ze uit via e-mail. De eerste resultaten zijn hoopgevend. Ook het bedrijfsleven juicht dit pc-gebruik toe. Het blijkt in de doorsnee Japanse les namelijk onvoldoende te ingeburgerd.

Tussen klas en kantoor

Kunnen school en bedrijf samenwerken? Ja, maar bedrijven mogen geen onderwijsleken zijn en scholen moeten kunnen rekenen op steun van het bedrijf. Wil zo'n samenwerking bovendien de hele school baten, dan moet de schoolleiding erachter staan en een gepast beleid voeren. Kan de directeur die taak aan? Geert Devos van de Vlerick School voor Management keek er 17 TSO- en BSO-scholen op na. Een interview tussen klas, kantoor en fabriek. Als de woorden 'samenwerking tussen school en bedrijfsleven' vallen, denken we in de eerste plaats aan leerlingenstages. Is dat inderdaad de essentie?

Geert Devos, Vlerick School voor Management: «Stage maakt deel uit van een ruimere samenwerking. Er is dus meer. Bedrijven kunnen een belangrijke rol spelen om het onderwijsaanbod van de school uit te bouwen. Zij kunnen ook suggesties doen, via de geïntegreerde proef bijvoorbeeld. Technische scholen zijn verplicht de technologische evolutie te volgen. Zeker nijverheidstechnische scholen (houtbewerking, mechanica...). Zo moeten ze geregeld hun machinepark vernieuwen. Of les geven in bedrijfsateliers waar die technologie te vinden is. Gastsprekers uitnodigen ook. Hoe kunnen zij anders leerlingen vormen die klaar zijn voor het moderne bedrijfsleven? Dit kost natuurlijk handenvol geld, meer dan de overheid betaalt. Maar bedrijfsinvesteringen kunnen dat probleem gedeeltelijk oplossen. Bovendien kan een goede relatie tussen school en bedrijf de poort naar werk openen voor afgestudeerden. Voor de dienstverlenende scholen (verpleegkunde, horeca...) komen stageplaatsen wel iets meer op de eerste plaats.»

Sommige scholen werken uitstekend samen met bedrijven. Andere nauwelijks. Vanwaar die verschillen?

Geert Devos: «Daar zijn verscheidene redenen voor. Sommige scholen hebben een grotere traditie en worden meer gesteund door hun inrichtende macht. Ook de grootte en de structuur van de school kunnen meespelen. Scholen die gelinkt zijn met onderwijs voor sociale promotie hebben doorgaans meer en betere contacten met bedrijven dan andere. Grote scholen kunnen makkelijker machines en apparatuur loskrijgen van bedrijven dan kleine. Bedrijven willen namelijk wel in onderwijs investeren, maar het moet renderen. In die zin kan de schaalvergroting voordelen bieden. Ten slotte heeft ook de schoolleiding invloed.»

Beïnvloedt de samenwerking met bedrijven de kwaliteit van het schoolbeleid?

Geert Devos: «Ja en nee. Scholen met een laag kwaliteitsbeleid hebben zwakke relaties met het bedrijfsleven. Bij scholen met een sterk kwaliteitsbeleid zijn die relaties intens. We merken dat vooral bij nijverheidstechnische scholen. Toch wil dat niet zeggen dat scholen met heel sterke relaties met het bedrijfsleven automatisch een hoge beleidskwaliteit vertonen. Sommige directies leggen zich te eenzijdig toe op de samenwerking met bedrijven zonder dat dit ten goede komt aan het onderwijs en de leerlingen. Ze plaatsen het belang van de school voor dat van de leerlingen.»

Bedrijven willen wel in onderwijs investeren, maar het moet renderen

Sommige schooldirecties houden bewust de boot af. Ze vinden dat het bedrijfsleven zich niet moet bemoeien met het onderwijs. Is hun vrees terecht?

Geert Devos: «Directies die geen samenwerking willen, vrezen de onaangepaste, bedrijfsgerichte managementtechnieken van *onderwijsleken*. Of ze vrezen dat bedrijven de school zullen misbruiken voor hun eigen belangen. Maar uit ons onderzoek blijkt dat de rechtstreekse invloed van bedrijven op het schoolbeleid beperkt is. Voorts is het een kwestie van *onbekend maakt onbemind*. Directies die via hun inrichtende macht wél een impact ervaren van bedrijfsmensen spreken van een meerwaarde. Ze vinden dat alle TSO- en BSO-scholen actieve bedrijfsvertegenwoordigers in hun inrichtende macht moeten hebben. Tenslotte is er nooit sprake van een *plotse* inmenging van *buitenstaanders*. Samenwerking groeit geleidelijk. Wel zal het ene bedrijf meer rekening houden met de typische schoolorganisatie dan het andere.»

Uw onderzoek bewijst hoe belangrijk de invloed is van de schoolleiding. Hoe kan de directeur het verschil maken?

Geert Devos: «In veel scholen bouwen leerkrachten de samenwerking met bedrijven uit. Zonder de steun van de directeur blijven hun initiatieven echter geïsoleerd. Eigenlijk hebben TSO- en BSO-scholen een *tweesporig* directeur nodig: manager enerzijds, onderwijskundig leider anderzijds. De manager stelt relatievorming met bedrijven prioritair, dit met het oog op de materiële uitbouw van de school. Hij staat open voor het bedrijfsleven en is sterk naar buiten gericht. De onderwijskundige leider is in de eerste plaats begaan met het onderwijs en de leerlingen. Hij waakt over de samenwerking met de leerkrachten. Zo'n tweesporig directeur kan borg staan voor een open, participatieve structuur, een school die prestatiegericht is en die zichzelf geregeld wil evalueren. De vraag is of één man dit kan en moet waarmaken. In elk geval moet men de selectie en vorming van schoolleiders meer dan ooit ernstig nemen.»

De rol van de relaties tussen TSO/BSO-scholen en bedrijven in het schoolbeleid - Geert Devos, Herman Van den Broeck, Tom De Cock - Vlerick School voor Management - Universiteit Gent - Bellevue 6 - 9050 Ledeborg - tel 09-210 97 63 - fax 09-210 97 00. Belangstellenden kunnen het rapport bestellen voor 850 fr.

